

Opa, wat kregen jullie vroeger op het gymnasium Rolduc?

In het verleden heb ik in het archief van Rolduc een aantal documenten uit de directe lespraktijk gefotografeerd om er op een later moment wat mee te doen; welnu het is nu een mooi moment om er wat mee te doen. Wellicht heb je ook kleinkinderen op het Gymnasium die vragen hoe het gymnasium er in jouw tijd op Rolduc uitzag. Ik heb een aantal lesroosters en lessentabellen uit onze periode ter beschikking. Het verschil tussen een lesrooster en een lessentabel is dat in een lesrooster per dag en uur staat welke les er gegeven wordt aan welke klas en door welke docent. Een lessentabel lijkt van een lesrooster afgeleid maar het is precies andersom; in een lessentabel staat per vak en klas welk aantal lessen wekelijks verplicht gegeven moet worden; die verplichting wordt opgelegd door het ministerie van onderwijs. Rolduc moet verantwoording afleggen bij het ministerie en er is dan ook een drukke correspondentie over en weer. Ik heb twee lessentabellen: een voor het schooljaar 62-63 en een voor het schooljaar 66-67. Ze zijn gelijk. Het is niet gek om aan te nemen dat de lessentabellen voor de tussenliggende jaren, de directe jaren ervoor en erna hetzelfde zijn. Nader onderzoek in het archief van Rolduc kan e.e.a bevestigen maar we doen dat nu even niet. Ik geef je nu “onze” lessentabel en daaruit kun je best aardige zaken afleiden.

Lessentabel : verplicht te geven lesuren per week

Vakken	Klassen							
	I	II	III	IV	V α	V β	VI α	VI β
Grieks	0	5	5	5	6	3	8	3
Latijn	7	5	5	5	7	3	8	3
Nederlands	4	3	3	3	2	2	3	3
Frans	4	3	2	2	2	2	2	2
Engels	0	3	2	2	2	2	2	2
Duits	0	0	3	2	2	2	2	2
Geschiedenis	3	2	2	2	5	3	3	1
Aardrijkskunde	3	2	2	1	1	1	0	0
Wiskunde	4	3	3	3	2	5	2	5
Natuurkunde	0	0	2	2	1	3	0	3
Scheikunde	0	0	0	2	0	3	0	4
Natuurlijke historie	2	2	0	0	0	2	0	2
Lich. Oef.	3	3	3	2	2	2	2	2
Tekenen	2	1	1	1	0	0	0	0
	32	32	33	32	32	33	32	32

totaal verplichte vakken

Opmerkingen bij de lessentabel.

Het is nuttig om de leerjaren I t/m IV te beschouwen als onderbouw en de leerjaren V en VI als bovenbouw; immers de differentiatie vindt plaats na leerjaar IV. Tegenwoordig duurt onder- en bovenbouw elk drie jaar. Ik concentreer me hier op de klassieke talen Grieks en Latijn omdat het gymnasium zich daarin onderscheidt. Wat je vrij eenvoudig kunt berekenen is dat een β -student 25,3 % van zijn totaal tijd besteedt aan de klassieke talen tegen een α -

student 34,2 %. Interessanter is het vergelijken van de tijdbesteding klassieke talen per jaar van de α -student en de β -student in de onderbouw en bovenbouw. Voor de student in de onderbouw is dat als fractie van de tijd: 0,219; 0,313; 0,303 en 0,313. In de bovenbouw is dat voor een de α -student: 0,406 en 0,5; dus de tijdbesteding klassieke talen voor de α -student neemt sterk toe in de bovenbouw. In de lessentabel zie je dat uiteraard. Voor de β -student wordt het in de bovenbouw aanzienlijk minder: 0,182 en 0,188. Ook dat zie je in de lessentabel.

Ik heb de laatste vier jaar op een gymnasium in Maastricht doorgebracht; maar aannemende dat ook daar dezelfde lessentabel gold als op Rolduc is het mijn beleving dat ik pas in de bovenbouw met onderwerpen bezig was die me echt interesseerden zoals scheikunde, natuurkunde en wiskunde. Ik had toen pas een echt β -gevoel. Ik wil enkel beweren dat die beleving terug te zien is in de bovenstaande berekeningen. Ik had destijds thuis een eigen scheikunde laboratorium.

Ook zou je eens kunnen letten op het verschil in de bovenbouw in lessen Wiskunde, Natuurkunde, Scheikunde en Natuurlijke Historie [Pop]. Wat toch erg opvalt is dat een α -student bijna geen scheikunde krijgt in zijn hele opleiding en als hij zich lessen van Pop herinnert dat dan zijn lessen in leerjaar 1 en 2 moeten zijn. Pop behandelde daar o.a. het determineren van planten met behulp van een groen boekje; ik snap daar overigens nu nog niets van. Ik heb nog zo'n groen boekje. Naast de verplichte vakken werd ook nog wekelijks in elk leerjaar 2 uur Godsdienst gegeven.

Opmerkingen bij het lesrooster van het schooljaar 66-67 op Rolduc.

Een kopie van dit lesrooster zal ik op de website zetten zodat je het kunt volgen. Het bijzondere van dit lesrooster is dat er wat zaken op staan die op andere lesroosters niet staan zoals het rooster van de VK en welke klassieke auteurs de docenten klassieke talen behandelen. Wil je meer weten over de studieboeken die er destijds gebruikt werden, dan moet je zeker in het boek *Het vierde Rolduc* kijken bij het thema *Onderwijs en Studie*. Het boek is te downloaden op de website waar ook de nieuwsbrieven staan. Op pagina 110 vind je in dat boek heel goed beschreven wat er allemaal behandeld werd aan Grieks en Latijn in het bijzonder in de onderbouw.

Op maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag krijgen we 6 lessen van 50 minuten en op woensdag en zaterdag 5 ook van elk 50 minuten. Op woensdag en zaterdag zijn we klaar om 13.20 met een kleine pauze van 20 minuten tussen het derde en vierde uur; op de vier andere dagen zijn we klaar om 16 uur en is er een grote pauze van 12.40 – 14.20 tussen het vierde en vijfde lesuur.

Het rooster van de VK zie je helemaal link staan. De meeste lessen verzorgt Smeets zelf, uitgezonderd Godsdienst door Crombach en Lichamelijke oefeningen door Van Loo. Als ik me goed herinner hebben we een vast lokaal. Ik ben ervan overtuigd dat die VK een redding is voor velen van ons; ik zie nu de moeilijkheden van de overgang van de lagere school naar de vervolgschool duidelijk bij mijn kleinkinderen. In het eerste leerjaar van het gymnasium zie je dat Schrijen in zijn eentje het programma Latijn verzorgt; Schrijen was daartoe onbevoegd en in de brief waarin bij het ministerie daarvoor dispensatie wordt gevraagd staat dat hij *beter lesgeeft dan zijn bevoegde collega's*. Daar mogen Silvius en

Uitterhoeve het mee doen; zij geven in het tweede en derde jaar Grieks en Latijn. Vanaf leerjaar vier vinden we naast de laatste twee: Tagage, Lemmen en Senden. In de hogere leerjaren geeft Senden: Vergilius en Livius; Uitterhoeve : Tacitus; Silvius: Griekse Tragici en Christelijke Schrijvers; de “grote” Tagage: Herodotus, Homerus en het Nieuwe Testament in het Grieks.

Wat bekend is uit het boek *Het vierde Rolduc* is dat gelezen wordt: in leerjaar twee *De viris illustribus*; in leerjaar drie Caesar's *De bello Gallico*, Ovidius *Metamorfosen* en de *Anabasis* van Xenofon en in leerjaar vier Sallustius's *Bellum Iugurthinum* en *Coniuratio Catalinae* en Cicero's Catalinarische redevoeringen. Tot zover wat ik in dat lesrooster zie, maar ongetwijfeld zie je nog andere zaken.

Velen herinneren zich Tagage: welnu Laur Crouzen heeft een herinnering aan hem geschreven; ook zijn er twee filmpjes op youtube waar je hem kunt zien; dit alles en het lesrooster 66-67 zal ik op de website www.rolduc.org zetten daar waar ook de nieuwsbrief staat.

Tot slot een indruk van hoe het huidige lesmateriaal Grieks er uit ziet, heel anders dan in onze tijd. Een van mijn kleinzonen zit in het eerste jaar Gymnasium van het Bernardinus college in Heerlen. Een representatief voorbeeld van een Grieks tekstje uit zijn boek staat hierna en je mag eens proberen of je het kunt vertalen. Het geheel is ingebed in een ruime begeleidende Nederlandse tekst, voor Latijn is het hetzelfde.

Het gaat bij dit tekstje over een geschil tussen Achilles en Agamemnon. Agamemnon weigert het geroofde meisje Chryseïs, terug te geven aan haar vader de Trojaanse priester Chryses. Chryses richt zich tot Apollo en die treft het Griekse leger met allerlei ellende zolang totdat het meisje aan de vader teruggegeven wordt. Agamemnon doet dat niet, maar Achilles vindt dat Agamemnon dat meisje moet teruggeven om het Griekse leger te verlossen van de ellende van Apollo. Op het plaatje staat achter Agamemnon de wanhopige ziener Kalchas.

Mij ging het niet makkelijk af om dat te vertalen, maar het is zeker leuk om het nog eens te proberen en in dit geval is het voor het goede doel: de kleinzoon door het eerste jaar van het Gymnasium loodsen. Met Latijn heb ik minder moeite overigens, dat is blijkbaar niet weggezakt.

De methode die ze op het Bernardinus college gebruiken is ARGO voor Grieks en Disco voor Latijn; beide methoden worden ook digitaal ondersteund met allerlei lesmateriaal en filmpjes. Het is allemaal best interessant maar kost toch veel tijd, bedenk dat de leerlingen nog meer vakken hebben dan Grieks en Latijn. Mijn kleinzoon heb ik inmiddels de vertalingen van Swartz van Homerus geschonken in harde kaft. Hij leest graag Harry Potter en wellicht gaat hij ook zo Homerus lezen. Hoop doet leven.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ ΚΑΙ ΑΧΙΛΛΕΥΣ

Ὁ Ἀγαμέμνων τοῖς τοῦ Κάλχαντος λόγοις ἀγανακτεῖ καὶ λέγει· « ἼΩ Ἕλληνες, ἀκούετέ μου. Τὴν μὲν Χρυσηίδα ἐν τῷ οἴκῳ μου ἔχειν ἐθέλω. Εἰ δὲ δεῖ τὴν κόρην λύειν καὶ πάλιν εἰς τὸν πατέρα πέμπειν, οὕτω πράττω· σφάζειν γὰρ ὑμᾶς ἐθέλω. Ἄλλ' αὐτίκα ἄλλο τι δῶρόν μοι παρέχετε· πρέπει γὰρ τῷ ἡγεμόνι τῶν Ἑλλήνων δῶρον λαμβάνειν.»

Ὁ δ' Ἀχιλλεὺς λέγει αὐτῷ· « ἼΩ Ἀγάμεμνον, μὴ ἴσθι φιλοκτέανος. Πῶς γὰρ οἱ Ἕλληνες ἄλλο τι δῶρόν σοι παρέχειν μέλλουσιν; Οὐκέτι λάφυρα ἀνέμητά ἐστιν. Ἄγε δὴ, νῦν μὲν τάχα πέμπε τὴν κόρην πάλιν εἰς τὸν πατέρα. Ὡς δὲ τάχιστα τὴν Τροίαν διαφθείρομεν, δῶρά σοι τριπλάσια παρέχομεν.»

Ὁ δ' Ἀγαμέμνων λέγει· « ἼΩ Ἀχιλλεῦ, μὴ μ' ἐρέθιζε· γινώσκω γὰρ ὅτι μοι φθονεῖς. Σὺ δ' ἐθέλεις με τὸ δῶρον ἀφαιρεῖν· οὕτως ἐγὼ μὲν, ὁ τοῦ τῶν Ἑλλήνων στόλου ἡγεμὼν, οὐκέτι τιμὴν ἔχω, σὺ δ' ἔτι δῶρον ἔχεις, τὴν κόρην Βρισηίδα. Εἰ δ' οὖν οἱ Ἕλληνες οὐκ ἄλλο τι δῶρόν μοι παρέχουσιν, τὴν Βρισηίδα μέλλω ἀρπάζειν.»

Νῦν δ' ἀγανακτεῖ καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ λέγει· « ἼΩ κάκιστε, λέγεις ὅτι ἡγεμὼν τῶν Ἑλλήνων εἶ, ἀλλ' οὐποτε τῆς μάχης μετέχεις· ἐλάφου γὰρ καρδίαν ἔχεις. Ἐγὼ μὲν ἀεὶ ἐν τῇ μάχῃ κάμνω, σὺ δὲ μόνον οἶνον πίνεις. Εἰ δὲ τὴν Βρισηίδα ἀρπάζειν ἐθέλεις, οὐ σὲ κωλύω· ἀλλ' οὐκέτι τῆς μάχης μετέχω.»